

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.и.н. Щелиян Д. Щерионов –
член на научно жури по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ в област
на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално
направление 4.4. Науки за земята, специалност „География на населението и селищата“,
обявен от НИГТГ – БАН (Държавен вестник, бр. 41 от 03.06.2022 г.)

Настоящото становище е изготвено на основание на Заповед на Директора на
НИГТГ – БАН № 01-162 от 30.06.2022 г. и решение на заседанието на научното жури от
07.09.2022 г. То е съобразено с изискванията на Закона за развитието на академичния
състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ)
и Правилника на НИГТГ – БАН по ЗРАСРБ.

Становището е съставено от две части и заключение.

I. Информация към кандидата

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ за нуждите
на НИГТГ – БАН участва един кандидат – доц. д-р Надежда Борисова Илиева.

При направената проверка по представените материали за конкурса се налага
констатацията, че липсват нарушения в процедурата, което гарантира допустимостта на
кандидата до конкурса.

Надежда Илиева завършва Геолого-географския факултет на СУ „Св. Климент
Охридски“ през 1999 г. В периода от 2000 до 2004 г. работи в сферата на образованието
като учител и заместник-директор на гимназия. След 2004 г. професионалното и научното
развитие на Надежда Илиева се свързва с Географския институт при БАН (от 2011 г.
съставна част на НИГТГ – БАН). През 2010 г. тя успешно защитава дисертация и
придобива образователната и научна степен „доктор“. Спечелва обявените от НИГТГ –
БАН конкурси: през 2011 г. – за главен асистент, а през 2013 г. – за доцент – академична
длъжност, която заема и към момента.

II. Оценка на научноизследователската и научно-приложната дейност

Научните публикации на доц. д-р Надежда Илиева, които не повтарят
представените по предходните процедури за образователната и научна степен „доктор“ и
за академичните длъжности, са 37 – 10 монографии (8 в съавторство) и 27 студии и статии
(15 в съавторство). Четири от статиите в съавторство са в издания, реферирани и
индексирани в световните бази данни.

За придобиване на академичната длъжност „професор“ Надежда Илиева е
представила основен хабилитационен труд „Град в града“, София, 2022, 356 с., чиято
структура – увод, изложение в шест глави, заключение и литература, съответства на
специфичното съдържание на работата.

Като изключим няколкото изследователи, които маркират най-общо поставения в
монографията проблем – този за пространствената сегрегация у нас, или разглеждат
отделни аспекти от него, в родната библиография не е отделено подобаващо внимание на

проучването му. Така че трудът се явява едно от първите детайлни изследвания на пространствената сегрегация в страната, основаващо се на примера на ромската Харман махала в гр. Пловдив. То се базира върху симбиозния анализ на сведенията, получени чрез теренни проучвания и на различни по своя характер количествени и пространствени данни, част от които за пръв път са обект на научно изследване.

Обобщаването на наличната базова информация и библиографския материал позволява на доц. Илиева да формулира като основна цел на своя труд многоаспектния анализ на пространствената сегрегация по примера на ромската Харман махала в гр. Пловдив, с оглед очертаване взаимовръзките между социалното и пространственото неравенство.

За реализация на поставената цел първоначално, с оглед изграждането на базата, върху която ще се основе фундаменталното изложение, авторката изяснява общотеоретичните параметри на понятието „пространствена сегрегация“ и използваните за неговото проучване методи и същевременно разкрива динамиката в броя и локализацията на ромите в България. Същинският анализ на поставените от Н. Илиева въпроси стартира с категоризирането и класификацията на факторите, оказващи влияние върху процесите на пространствена сегрегация в Харман махала, гр. Пловдив. Приложената от авторката диференциация позволява да се установи и оцени конкретното въздействие на всеки един фактор върху отделните елементи на разглежданото явление. В последващото изложение авторката създава детайлна представа за пространствената сегрегация на Харман махала посредством изясняване на географското положение, границите, големината и динамиката във вътрешната структура на махалата и определяне на мястото и взаимодействието ѝ с функционалните системи в градската пространствена структура на Пловдив. Проследяването на локализацията и пространствените взаимовръзки (както в самата махала, така и в рамките на целия град) на Харман махала позволява да се очертае развитието на градската гетоизирана структура в контекста на протичащите социално-икономически, етнокултурни и политически промени. В заключение Н. Илиева осъществява измерване на изследваните процеси посредством система от социологически показатели. Получените изключително високи нива на пространствената сегрегация на Харман махала налага констатацията ѝ, че в случая става въпрос за хиперсегрегация.

Направените от доц. Илиева изводи и заключения в този ѝ труд се вписват успешно в обема от знания по география на населението и по-специално в онази част, която изследва взаимовръзката между човек, пространство и време. Посредством разкриване на механизмите, начините на поява и развитие на констатираната в проучвания регион пространствена сегрегация, монографията допълва общата представа за същността и спецификата на този процес. Същевременно очертаните в изследването проблеми могат успешно да се използват при формиране на политики (както на местно, така и на национално ниво), позволяващи тяхното разрешаване. Обстоятелство, което подчертава освен чисто научните приноси на труда, но и важното му практико-приложно значение.

Оценявайки достоинства на разглежданата монография, трябва да отбележим и факта, че изложението е съобразено с езиково-стилистичните правила, присъщи на нормативно установения български език. Текстът е логически последователен и завършен, а стилът гарантира лесното му възприемане. Общото впечатление е, че представеният

труд е фундаментално изследване на поставените в него проблеми, отличаващо се с изключителна изчерпателност, задълбоченост и научна логика. Обстоятелство, което ми позволява да заявя, че материалът отговаря на изискванията за хабилитационен труд за академичната длъжност „професор“ и е реално основание авторът му да бъде предложен за нейното заемане.

Върху проблемите, свързани с пространствената сегрегация, са посветени значима част от публикуваните студии и статии на доц. д-р Надежда Илиева, глави от монографии, в които тя е съавтор, както и втората ѝ самостоятелна монография (Г1, Г2, Г14, Г20, Г24, Г28, Г30, Г31, Г32, Г35). Другите направления в публикационната ѝ дейност са: география на етносите в България (Г8, Г9, Г10, Г11, Г12, Г15, Г16, Г33); териториални особености на демографските процеси и прогнози в България (Г7, Г18, Г19, Г21, Г22, Г25, Г29, Г34, Г36); географско образование (Г 26, Г 27); приложение на дистанционните изследвания при проучване на промените в земното покритие и урбанизираните територии (Г 3, Г 5, Г 23). Прегледът на публикационната дейност на доц. д-р Надежда Илиева позволява да се заяви, че нейните монографии, студии и статии, създадени с ерудиция, по обем и качество напълно отговарят на изискванията на ЗРАСРБ за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“.

Тази констатация се потвърждава и от резултатите, които тя е постигнала в *другите видове научноизследователска дейност*.

В периода между 2015 и 2021 г. доц. д-р Н. Илиева изнася доклади на 31 научни конференции и симпозиуми. От тях 10 са национални (8 от представените там доклади са самостоятелни и 2 – в съавторство), а 21 са международни (2 от представените на тях доклади са самостоятелни и 19 – в съавторство) научни форуми. Посветени основно върху проблематика, свързана с география на населението и селищата, геодемография, география на туризма, обща и физическа география, презентирани от доц. Илиева доклади спомагат както за популяризиране на този специфичен тип знания сред всички родни изследователи, така и за представянето им пред международната научна общност.

След 2010 г. доц. д-р Н. Илиева участва (като ръководител или член на изследователския колектив) в 33 научни проекта. От тях 2 финансирани от външни за България източници (участник), 7 финансирани от български източници (в 1 като ръководител и в 6 като участник), 3 по ЕБР (в 1 като ръководител и в 2 като участник), 11 по бюджетна субсидия (в 5 като ръководител и в 6 като участник), има и 10 участия във външни за НИГГГ – БАН научноизследователски проекта. Те са свързани с проучването на проблеми в различни направления на географията на населението и селищата, геодемографията, социално-икономическата и физическата география, методиката на обучението по география и разпространението на знанията по география, въздействието на пандемията от COVID-19 върху туристическата индустрия и пр. Постигнатите в резултат на работата по тези проекти успехи свидетелстват за изключителната отговорност на кандидата, неговата рутина и упоритост при реализацията на задачите, които си поставя.

Разгледаните публикации на доц. д-р Н. Илиева са цитирани 70 пъти от 45 автори/авторски колектива в 49 техни монографии, студии и статии. Това е поредното потвърждение за общополезността на нейната научноизследователска дейност и за устойчивото ѝ вписване в съответните академични среди.

Обобщавайки научноизследователската и научно-приложната дейност на доц. д-р Надежда Б. Илиева, смятам, че нейните монографии, студии и статии, създадени с много ерудиция, поставят редица неразработени или малко проучвани в научното пространство проблеми, подпомагат изграждането на методологичен модел на този тип изследвания и обогатяват базовата информация с неизвестен досега емпиричен материал. Те са доказателство за научна компетентност и за ясна визия върху проблемите, които трябва да разработват бъдещите изследователи във всяко едно от конкретните тематични направления. Това позволява доц. д-р Н. Илиева да се превърне в един от водещите специалисти в научните области, обект на непосредствените ѝ академични занимания.

Заклучение

Научната продукция, творческата активност и професионалните качества на доц. д-р Надежда Борисова Илиева отговарят на минималните национални изисквания за заемане на академична длъжност „професор“ в конкретната професионална област, заложили в ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и в Правилника на НИГТГ – БАН по ЗРАСРБ. В качеството си на член на Научното жури по настоящата процедура заявявам, че аз убедено ще гласувам с „ДА“ за присъждане на академичното звание „професор“ на доц. д-р Надежда Борисова Илиева. Препоръчвам на членовете на Научния съвет на НИГТГ – БАН също ДА ОДОБРЯТ нейната кандидатура за заемане на обявената с настоящия конкурс длъжност.

София,
10.10.2022 г.

Член на Научното жури:
проф. д.и.н. Щелиян Д. Щерионов